

NAPREJ

Glasiló jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Dredništvo in upravnštvo v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 6, L nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti s dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrletno K 1050, za mesec K 350. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Insertati: Enostopna petil vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglaš in poslane vrstice po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

S prosveto k svobodi!

Naše delavsko ljudstvo je dokazalo, da ima dovolj smisla za izobrazbo. Obilica poučnih predavanj in izobraževalnih tečajev nam priča, da je res, kar trdimo. Umevno je torej, da je v naših vrstah toliko zanimanja do našega šolstva, kolikor ga morda ni nikjer drugod. Delavec ve, da toliko več velja in toliko več more, kolikor globlja in temeljitejša je njegova izobrazba. Moč duha ga dviga z nizkega stališča odvisnosti in hlapčevanja; hoče biti enakopraven član človeške družbe. Kar je, kar ima in kar velja danes, vse to so mu priborile njegove zmagovite moralne sile.

Z ozirom nase in na svoje ne more biti delavcu vseeno, kako je naše šolstvo. Delavec nima materialnih zakladov, da bi jih kot dedščino zapustil svojim otrokom. Hoče jim pa napolniti duše z vedo in krepostmi, da ne podležejo v borbi življenja; hoče jim uglediti pot do boljšega socialnega stališča, da ne bo prehajalo trpljenje od roda do roda, temveč da bo tudi delavskemu otroku omogočena lepša in lažja eksistenca v našem narodu. Vsako mesto bo zavzemal s toliko večjo vnemo in iskrenostjo, ker so ga že domače razmere socialno toliko izobrazile, da mu ni vsako individualno življenje le samo sebi namen, temveč da moraš v vsaki javni funkciji služiti blaginji splošnosti, ki si nje sestavni in enakopravni del in člen. Kakor je torej zanimanje delavskega ljudstva do šolstva nadahnjeno z namisljivo samobrambo in samopomoči, tako mu daje plemenita volja do službe v celoti in skupnosti visoko potenco kulturnosti.

Naše oči torej z opravičeno pažnjo motrijo, kako se presnavlja v naši mladi državi šolstvo, ki je sedaj oproščeno iz klešč starega, morečega birokratizma. V enem mahu je taka preosnova nemogoča, ker je treba šolstvo v vseh panogah preurediti tako, da bo služilo zgolj potrebam in zahtevam ljudstva. Če je Narodna vlada prevzela šolstvo v svojo last, mora poskrbeti istočasno, da iz tega šolstva izgine vse, kar spominja na minule čase nemoralnega robstva tujim interesom in kar bi utegnilo zavesti šolstvo v stare struge šablonstva in osebnih ambicij nezmožnih ljudi, ki so bili dotlej šolstvu in učiteljstvu v kvar.

Veseli nas, da se je naše učiteljstvo — tako ljudskošolsko kakor srednješolsko — takoj ob prehodu v novo dobo dvignilo v svoji stanovski zavednosti do enodušne zahteve, da morajo z odpravo dosedanjega sistema pasti tudi osebe, ki so bile izvršujoč činitelj temu sistemu. Na vodilna mesta v šolskem nadzorstvu hočejo dobiti naši učitelji moše, ki jih za taka mesta usposablja strokovna izobrazba in moralna kakovost. Iz te zahteve je razvidno, da na teh mestih doslej ni bilo takih moš in da je treba tej zahtevi strokovnih učiteljskih organizacij takoj ugoditi, ako hočemo imeti pogoje, ki zagotavljajo nemoteno službeno delovanje. Če pomislimo, da je tudi v šolskem nadzorstvu izražen sistem nezgodne in od vseh zavržene Šusteršičeve politike ter profikulturnega stremljenja nemško-nacionalnih birokratov, se moramo postaviti na stran našega učiteljstva ter z vso odločnostjo tudi od svoje strani poudariti opravičenost njegove zahteve! Dolžnost Narodne vlade je, da očisti atmosfero, spravi s poti vse te ostanke žalostne preteklosti in ustvari možnost uspešnega, neodvisnega in neoviranega učiteljskega vzgojnega in poučnega delovanja? Žalostno bi bilo, če bi osebe več veljale nego stvar! Iz učiteljskega strokovnega časopisja smo spoznali, da je ta zahteva učiteljskih organizacij utemeljena tudi z ozirom na osebno kvalifikacijo prizadetih funkcionarjev v šolskem nadzorstvu. In ni na zadnjem mestu treba pouda-

riti, da je v demokratični državi glas organizacij — vox dei!

Poleg tega vprašanja, ki je v prvi vrsti moralnega, a ravno zato važnega značaja, teče vprašanje uredbe in zenačenja učiteljskih službenih prejemkov. V temu pogledu smo stali mi vedno na strani učiteljstva — tako naglašamo tudi danes, da je treba to sramoto vendar enkrat odpraviti. Rešitev materialnega vprašanja je sedaj toliko nujnejša, ker so padle deželne meje ter je treba med bivšim kranjskim, štajerskim, primorskim, koroškim učiteljstvom izbrisati gmotne razlike ter njega plače postaviti na višino, ki bo zagotavljala človeka vredno in dostojno eksistenco.

V interesu našega šolstva bomo skrbno pazili, kako bodo reševali ta važna vprašanja. Mi stojimo na strani učiteljstva ter ga hočemo podpirati ob njegovih stvarnih in utemeljenih zahtevah.

Federalizem?

II.

Rekli smo zadnjič, da si lahko predstavljamo centralizem z modernó samoupravo in da si hočemo ustvariti približno sliko takega centralizma.

Hočemo pa izrecno poudariti, da je poti v dosego takega cilja več in da nikakor ne mislimo s temi vrsticami podati kakega ustavnega ali upravnega načrta. Z njimi hočemo le dokazati, da je samouprava tudi v centralistično vladani državi mogoča.

Kot najnižjo upravno celoto si predstavljamo občino (ki se lahko tudi okraj imenuje) v približni velikosti dosedanjega sodnega okraja. Vsi funkcionarji te občine naj bi bili voljeni od naroda in imeli le po potrebi par uradnikov ob strani, ki bi kot pomožne sile izvrševale voljo voljenih zastopnikov občine.

Kot višjo upravno enoto si mislimo okrožje, obsegajoče več občin, toliko, da bi okrožje imelo kakih 300.000 prebivalcev in bilo tudi gospodarsko kar najbolj zaokrožena enota, po narečju pa kolikor mogoče nemešano. Ustroj okrožij naj bi bil sličen ustroju občin. V okrožje z okrožnim zastopstvom bi vse to položil, kar bi bilo potrebno, da se po celi državi v vseh posameznostih ne izvede enotno. Osrednji parlament naj bi za zadeve, katerih ne bi smatral potrebno v detajlih urediti po enotnem kopitu, sklenil le okvirne zakone, katere bi potem okrožja po lastni volji izpolnila, ali bi pa glede nekaterih zadev okrožjem prepustil sploh proste roke.

V okrožju bi se tedaj samouprava lahko izživela; posebno tedaj bi okrožja odgovarjala svojemu namenu, če bi bila, kot smo že zgoraj zahtevali, gospodarsko enotna. Okraje, ki gravitirajo skupaj, ki imajo iste gospodarske potrebe, bi bilo zediniti v eno okrožje, ne glede na dosedanje deželne ali pa državne meje.

V resnici je slika, ki jo nudi naša država zelo pestra: Ne le, da so gospodarske, socialne in kulturne prilike posameznih pokrajin: slovenske, hrvaške, srbske, zelo različne; ravnotako so te prilike v posameznih delih teh pokrajin raznovrstne, vzemimo samo koroške okraje, pa jih primerjamo s kraškimi; kolika raznoterost v vseh razmerah.

Okrožja bi zedinjala, kar spada skupaj, ločila, kar ne spada skupaj.

Nad okrožji bi kot najvišja upravna celota stala osrednja vlada s parlamentom, ministrii itd. Okrožja bi bila tedaj naravnost osrednji vladi podrejena, ne pa morda, kakor hočejo federalisti, slovenski, hrvaški, srbski vladi, nad katero bi potem šele stala skupna vlada.

Takšen aparat bi ne bil samo kompliciran, ampak tudi drag; obremenil bi finance, poslabšal pa tudi upravo, ki bi imela vse polno in-

štanc. Preobložil bi upravo z uradniki ali pa ljudstvo z volitvami v vse mogoče zastope (občinske, okrožne, deželne, državne), ne glede na to, da bi težko bilo najti dovolj ljudi, ki naj bi — ako si mislimo vse avtonomistično urejeno — vsa potrebna mesta z dovoljnim strokovnim znanjem upravljali. Samo politična pripadnost k tej ali oni stranki naj ne bi te kvalificirala za to ali ono mesto.

Kako naj bo urejena osrednja vlada, ali v malo več ali manj birokratično, to bi bilo precej vseeno, ako se ostala uprava približno tako izpelje, kakor smo očrtali zgoraj. Na vsak način pa je potreba, da so vodilna (ne mislim tu ministrska, ta so politična) mesta zasedena le po strokovnjakih, ki imajo potrebno znanje za svojo stroko in ki se tudi vsakih par mesecev ne menjajo. Le tako bo mogoče doseči, da se komplicirana vprašanja, kakršna zastavlja moderna svetovna država, rešujejo narodu in človeštvu v prid.

Dosedanje avstrijsko navado, da sedi za vsako mizo v centralnem uradu, ravnotako pa tudi pri nižjih oblastih, jurist, je treba odpraviti in jurista le tja postaviti, kjer je juridično delo vršiti.

Vse uradništvo, kar ga naj bo, pa mora biti izšolano v modernem, demokratičnem duhu, uradnik naj se zaveda, da je le izvrševalec narodove volje, ne pa oblastnik nad narodom.

Pri taki upravi bi bil centralizem za narod in državo dobrota: močna osrednja vlada bi bila v stanu v nekaj letih zenačiti vse dosedanje razlike v narodu in v konkurenci posameznikov cele države, bi prišli na vodilna mesta v resnici le najzmožnejši ljudje. Celokupno prebivalstvo bi pa čutilo, da pripada eni državi enotnega naroda.

Če zmaga federalizem, poostre se nesporno skrito obstoječa nasprotja med narečji in verami v narodu, ne glede na to, da si ne morem prav predstavljati, li kateri »državi« bi priklopili Banat, Bosno, Hercegovino.

Ze pri omejenju teh »držav« bi nastali prepiri, ki takoj odpadejo, ako vržemo federalizem z ostalo avstrijsko šaro vred v kot.

Jugoslovanski socialisti pa imamo še poseben vzrok, da zametujemo federalizem kot socializmu škodljiv:

Slovenci in Srbi s kraljevine so brezdvomno s socializmom in demokratično idejo bolj prožeti, kakor Hrvati in pa prebivalstvo Bosne, Hercegovine, Banata. Ali hočemo pustiti, da se naše moči cepijo, da vlada v eni jugoslovanskih federalističnih držav nedemokratičen, nesocialen duh, ko smo v stanu združeni doseči, če ne že takoj, pa vsaj veliko poprej, kakor pri federalističnem ustroju države, socialno republiko.

Zahteva naša se tedaj glasi: proč s federalizmom, hočemo demokratično, osrednje vladano socialno ljudovlado!

n. n.

Tržaške razmere.

Iz Trsta se nam poroča, da so prinesli ljubljanski listi vest, da je življenje v Trstu v pravem pomenu besede rajsko. Med in vino se cedi po cestah, mleka je v obilici in malodane tekajo pečeni prašički z nožem in vilicami v hrbtu vsakemu na razpolago po mestu. Listi so prinesli vest, da je olje po 5 kron, riž po 1 K 60 vin. itd. Lepo bi pač bilo, žalibog, da so vse te cene le povzete po vladni odredbi: »Noi decretiamo«. Pa kaj pomagajo vse odredbe, ako so tudi odrejene v pluralis majestatis, če pa dotičnih živil nikjer ni.

Dva dni pred uveljavljenjem te odredbe so resnično tržaški navijalci cen vrgli v blazni bojzmi pred padanjem cen nekaj skritih zalog fižola, masti, riža na trg, vendar po cenah K 6, 32, 12 itd., ali ko so se sporazumeli, je že drugi dan vse izginilo in danes je meso po 20—28 K, fižol 10 K in več, masti in riža pa sploh ni videti.

Nacionalnemu šovinizmu prvih dni, v kojem se je dozdevalo, da živi ves Trst samo od trikolore, je kaj kmalu sledil pošten maček. In danes? Ljudstvo govori, da ni žrtvovalo toliko v svrhu oprestitve izpod enega jarma, da pride pod drugi po možnosti še hujši jarem. Ni se oprostilo avstrijskega režima, da pride pod italijanskega, in kakor vse kaže ni nič bolj kakor prejšnji. Militarizem in imperalizem, tu kakor tam, in z njim vse one lepe stvari kakor cenzura in — glad!

Italijanski odreševalec, prišedši kot zmagovalc, je pač okupiral in prinesel seboj cel koš lepih obljub, vendar do danes ni splošni niti ene. Prišel je napraviti red, odrešiti trpine, a pripeljal je s seboj lačno armado, ki niti sama nima ničesar za pod zobe, ter je vsled tega navezana na rekvizicije, med tem ko oproščeni laški ujetniki v prosti lukii umirajo gladu in mraza. Na golih kamenitih tleh prezebajo ter čakajo prepeljave v domovino, ali sredstev k temu manjka. Sirove buče dobivajo za hrano.

Čestokrat vidiš italijanske vojake prosjčiti kruha. Slovenske in drugojezične šole so zaprte. Srednjih šol sploh v mestu samem ne pripuste. Uradovati se mora v vseh uradih samo v laščini in to magari z zadnjo gorsko vasico v zasedenem kraju, ko nihče ne zna italijanskega jezika. Nedožnost razvitje slovenskih zastav je prepovedano. Na kolodvorih se potnikom sekvestrirajo, kot jako nevarno orožje — žepni nožki. In to se imenuje prostost!

Delavcu ponujajo za celodnevno delo po 3 do 4 lire. In s tem naj živi pri starih cenah delavec sebe in celo družino.

Predalec bi prišli, ako bi hoteli navesti vse posebnosti, popisati razna nasilstva, ki so se dogodila v zadnjem času. Popisali smo le v toliko sedanje razmere, da si vsakdo lahko, napravi sliko in vidi, da so bile objavljene razmere v Trstu napačne. Ne živimo v rajju, pač pa gledamo s skrbjo v bodočnost, ki nam prikazuje le glad, bolezen in trpljenje.

Pismo iz Zagreba.

Dne 17. novembra 1918.

Prevažanje vojaštva se je pri nas končalo. Skozi Bosno so se valile ogromne trume. V Slavonskem in Bosanskem Brodu se je nagromadilo do 60.000 mož; trpeli so mraz in lakoto, in Narodna vlada je odredila, da mora vsak vojak, ki se mudi v Brodu, dobiti hleb kruha, a v večjih mestih gorko kosilo. V ta namen je mestnim občinskim odborom odobrila kredit v znesku 200.000, oziroma 100.000 in 50.000 K. V četrtek so se skozi naše mesto vozile na Reko srbske čete. Vlaku so obsipali s cvetjem. Razen Rbov so bili tudi Francozi in vojniki jugoslovanske legije, pri kateri je mnogo naših ljudi iz Dalmacije, zagrebške okolice in Ogulina. Doslej so se bojevali zoper Bulgare in Nemce. V imenu Narodnega vječa je Srbe nagovoril Svetozar Pribičević. Mladi fantje bodo še vnaprej uživali sladkosti vojaške službe, kajti vsi sposobni vojniki letnikov 1895 do 1899 so za 20. listopad poklicani pod orožje. — Nad našim časopisjem je završala očiščujoča burja. Zloglasni madžarski list »Szlavoniai Magyar Ujsak« je krajevni odbor NV v Osijeku ustavil, kar je med prebivalstvom zbudilo občo odobravanje. Urednik Polianyi je pobegnil na Madžarsko, v deželo tistih gobezdačev, katere je general Franchet izvršno popapriciral. Ob enem je odnesel pete glasoviti tendenciozni dopisnik »Pesti Hirlap«, dr. Aladar Klein. Prenehala je tudi »Narodna snaga«, ki je bila med vojno do nedavna edini srbski list na Balkanu. V kratkem izide nov kulturno-socialni list radikalno-demokratske jugoslovanske omladine »Novo Djelo«. V svrhu agitacije za narodno edinstvo med širšimi hrvatskimi sloji je Jugoslovanska demokratska zveza pričela izdajati »Pučke novine«. Katoliški (takozvani »kaptolski«) dnevnik »Novine« spremene ime v »Narodno Politiko« in bodo izhajale vsak dan zjutraj. Pišejo, da so z 29. kimovcem doživele svoj triumf. Zda stopajo v novo socialno dobo, v kateri je treba zgraditi Jugoslavijo. Že dosedaj so bile narodne, pišejo, a odsehal hočejo to oznanjati že v naslovu. Iz Sarajeva došli sodrug mi sporoča, da izhajajo tam naslednji listi: socialno-demokratski »Glas Slobode« (izhaja v sredo in soboto), »Narodno Jedinstvo« kot uradni list Narodnega vječa (v cirilici in latinici), »Hrvatski Branik« (prej »Hrvatski Dnevnik«), »Srpska Zora« in »Sarajewoer Tagblatt«. V listih po 3. listopadu ni več dosedaj običajnih belih lis, teh zreal birokratskih lobanj.

Sodrug Gejza Brudnjak je odložil mesto glavnega in odgovornega urednika pri socialističnem tedniku »Pravda«. Na predlog politične organizacije v Zagrebu je bil za glavnega urednika izvoljen sodrug Vitomir Korač, ki nadomestuje tudi odsotnega poverjenika za socialno skrbstvo, sodr. Vilima Bukšega (ta se mudi z odposlanstvom NV na Krfu). Vitomir Korač je bil prvi socialistični poslanec v hrvatskem saboru. Izvoljen je bil leta 1908. v Sidu. Leta 1897., ko so Khunovi trahanti uprizorili silovite progone zoper socialistične na Hrvatskem (50 sodrugov je bilo brez razloga obtoženih, pa vendar barbarično obsojenih) je bil tudi Vitomir Korač obsojen na dve leti težke ječe. — Dr. Tugomir Alaupović je odložil tajništvo in uredništvo »Matice

Hrvatske«, ker je bil pozvan v Sarajevo kot poverjenik NV za uk in prosveto v Ercegovini. Novi tajnik »Matice Hrvatske« je Isa Velikanović, znani hrvatski književnik in prevajalec. — V pismu, ki ga sem davj prejel, se pritožujete o patetičnih, pretiranih nastopih vaših igralcev. Pravite, da igrajo nenaturno, da karikirajo osebe, pretiravajo vse do največje mere, namesto bi igrali priprosto, resnično in bi tako globlje pretresnili gledalčevo dušo. Pri nas smo na boljšem. Ne pitajo nas z lahkiimi veseloigrami in burkami, kakor vas (»V Ljubljani jo dajmo«, »Nemški ne znajo«). Naslanjamo se ob Nušičevem »Knezu od Semberije«, Lunačkovih »Ilircih«, Vojnovičevi veličastni pesni »Smrt majke Jugovića« in Ogrinčevi »Hasanaginici«. — Zoika Kveder-Demetričeva je imela 10. t. m. v hrvatskem konservatoriju predavanje »Delo in orientacija jugoslovanskih žena«. Pri tem je pela slavospeve dinastiji Karagiorgjevičev in opisavala kralja Petra od sile romantično. — »Monarhija ali republika?« Kako odmeva tod to vprašanje, ki je sedaj povsod na tapetu! Eni — prvi demokrati — zahtevajo republiko, drugi — cincajoče marijone, kakršne se širokoustijo tudi v gotovi kliki pri vas v Ljubljani — imajo menda zmešane možgane. Dasi je vse naše ljudstvo že zdavnaj do grla sito vseh kraljevskih dobrot, dasi je skozinskož prožeto z republikansko idejo, vendar imamo liste kakor »Hrvatska Riječ«, ki hvalisa kralja Petra, da je demokratski republikanski kralj, narodni mučenik in najnavdušenejši boritelj za edinstvo našega naroda; da je kmetski sin, ki je bil v svojem narodu vedno samo sluga, a ne gospodar. Imamo lažnjivega Kljukca v podobi »Obzora«, ki piše, naj glede vprašanja »Republika ali monarhija« prepustimo iniciativo Srbiji, ker je nam zamčeno (?!), da na konstituanti ne bo mogoče nobeno majoriziranje. Imamo kaptolske »Novine«, ki pišejo: »Kadar se vodi diskuzija o monarhistični ali republikanski formi države SHS, tedaj se ne sme na prvo mesto postaviti vprašanje, ali monarhija ali republika, nego se mora v prvi vrsti vprašati, kako naj bo znotraj zgrajena ta monarhija ali republika«. »Postranska stvar je zunanja forma države, a glavno je notranji stržene«. Tako čenčajo in trobijo ljudem ti sttveniki, ne da bi pravzaprav povedali, kaj hočejo, in mislijo menda pri zgradbi najprej postaviti notranjost in šele potem razpravljati, ali naj bo ta zgradba palača ali svinjak. R. N.

Politični pregled.

— **Amerikanci prihajajo na Slovensko.** Narodni svet razglašja: Po avtentičnih poročilih se nahajajo ameriške čete že v Korminu in na slovenski meji.

— **Italijanske čete zapuste Reko.** Francosko vrhovno poveljništvo orijentske armade v Solunu javlja srbski vrhovni komandi v Belgrad, da je celokupna ententa izdala italijanskemu poveljniku na Reki ukaz, da imajo Italijani takoj zprazniti zasedeno Reko in da jo zopet zasede srbski bataljon, ki se je moral umakniti v Kraljevico, in 1 divizija francoske vojske, ki je že na potu iz Soluna na Reko. Takisto zasedejo Srbi skupno s Francozi neke strateške točke v Dalmaciji.

— **Italijani zasedli Goriško.** Italijanske čete so na Goriškem zasedle že vse vasi do Podbrda. Na mnogih krajih so že odstranili slovenske župane in postavili svoje gerente. Ljudem jemljejo živež. Aprovizacija posluje v Gorici še po starem, na deželi pa je popolnoma odrekla. Iz Gorice došli potniki pripovedujejo, da bo italijanski general dal izgnati iz Gorice vse Slovence od 18. do 50. leta. Ako ne bi hoteli prostovoljno zapustiti mesta, jih bo smatral za vojne ujetnike.

— **Razmere na Koroškem.** Kakor poroča celovško časopisje, so jugoslovanske čete v soboto zasedle Borovlje, Miklavčevo in Zitaroves. Narodna vlada v Ljubljani jim je naročila, da skrbje za red in mir v slovenskih pokrajinah na Koroškem. Nemci pošiljajo svoje čete v deželo.

— **Francija za prehrano Jugoslovancev.** V ponedeljek sta prispela v Zagreb delegata Narodnega vječa Bukšek in dr. Čok, ki sta prevzela skupno z dr. Tresič-Pavjičevim bivšo avstro-ogrsko mornarico in odpotovala nato na Krk, kjer sta se mudila dalj časa pri admiralu Gauchetu, vrhovnemu zapovedniku ententnega brodogva v Sredozemskem morju. Delegata ne moreta prehovati prijaznosti francoskega admirala ter ameriških in angleških častnikov. Dobila sta vtis, da so njihove simpatije na naši strani tudi v sporu z Italijo. Admira Gauchet je delegatoma, ki sta mu slikala žalostne prehranjevalne razmere na našem ozemlju, obljubil, da bo storila Francija vse, kar je v njeni moči, da olajša življenje prebivalcem prizadetih pokrajin. Že prihodnji teden se pripelje ladja z živežem iz Marseilla v Dalmacijo. Pripravljani pa so tudi že tovari živil za Istro in slovenske dežele. Delegata sta bila ves čas svojega bivanja na Krku gosta srbske vlade.

— **Češke legije pridejo na Dunaj.** Dunaj se nahaja v stanju težke krize. Primanjkuje tam vsega, premoga imajo komaj še za tri tedne, prebivalstvo je do skrajnosti razburjeno in bati se jo hudih izgredov. Da se ti prepričijo in da se vzdrži na Dunaju red in mir, pripredejo v mesto češke legije, ki jih tam že v kratkem pričakujejo. Češkoslovaške legije zasedejo tudi Požun, da

upostavijo zvezo med češkoslovaško in jugoslovansko državo.

— **Boji v vzhodni Galiciji.** Po poročilih, došlih na Dunaj, trajajo srditi boji med Poljaki in Ukrajinci v Vzhodni Galiciji dalje. Nekatera mesta menjujejo skoraj dnevno gospodarje. Lvov je brez pravega poveljnika, ker se nahaja del mesta v poljskih, del v ukrajinskih in še tretji del v rokah bivše avstrijske armade. Bivšega cesarskega namestnika generala grofa Huvna so Ukrajinci internirali, ravnatelja avstro-ogrške banke pa usmrtili. Pošta gori. Srditi poulični boji se vrše tudi v Přzemyslu, Stanislavovu in Kolomeji. Crnovice so zasedli že pred 14 dnevi Ukrajinci.

— **Ogri bi brez socialnih demokratov ne mogli vzdrževati reda.** V konferenci Karolyijeve stranke je imel grof Karolyi govor, v katerem je med drugim izvajal: Položaj dežele nikakor ni rožnat, vendar je bil pred tednom žalostnejši. Mi smo v dveh tednih opravili več dela, kakor prejšnje vlade v desetletjih. Naša naloga je, da uresničimo gospodarsko enotnost dežele in da deželo gospodarsko stopimo. Brez socialnih demokratov bi sploh ne mogli vzdrževati reda. Isto velja tudi o ministrih, ki so iz vrst radikalnih strank vstopili v vlado. Kadar bomo imeli zavest, da za izvrševanje poslov nismo zmožni, bomo mi prvi, ki bomo svoja mesta prepustili drugim. Upam, da mi bo mogoče oditi še pred pričetkom mirovnihih pogajanj v tujino in da tam lahko započnem pogajanja z entento. Vendar zadnja tozadevna odločitev še ni padla. Gotovo še ne vrnem s takim mirom domov, kakoršnega bi lahko dosegel pred dvema letoma. Toda jaz ne zdvajam, zato naj tudi dežela ne obupava.

— **Madžari odklanjajo Habsburžane.** Dunajska »Neue Freie Presse« je priobčila članek, v katerem govori o množnosti, da se vrnejo Habsburžani na čelo ogrske države. Budimpeštanski listi registrirajo to poročilo z velikim ogorčenjem. Vsi zatrujejo, da je prelom med madžarsko in Habsburžani definitivni in da nimajo slednji na Ogrskem ničesar več iskati. Prvi predsednik madžarske republike bo grof Karolyi. Popolnoma izključeno je, da bi mogel priti za to mesto v poštev nadvojvoda Jožef.

— **Ogrska ljudska republika.** Vlada je odredila, da se glasi v bodoče oficielni naslov Ogrske »Ogrska ljudska republika«, naslov vlade pa »Vlada ogrske ljudske republike«.

— **Položaj na Poznanjskem.** »Deutsche Allgemeine Zeitung« poroča: Kakor izvemo od izvršilnega odbora, se je najvišje poveljništvo na Poznanjskem v sporazumu z Vojaškim in delvaskim svetom posvetovalo, da ukrene vse potrebno v svrhu zabranitve prehoda roparskih tolpe čez mejo. Dasi so se vršili takl vpadu tudi v mirnih časih, so se sedaj še vse bolj razpasli. — O položaju na Poznanjskem so dospele vznemirjajoče vesti. Toda notranje ministerstvo stori vse, da postajajo prehranjevalne težkoče od dne do dne manjše. Posebni zastopnik notranjega ministerstva je z dalekosežnimi pooblastili odšel na Poznanjsko, da se pogaja s Poljaki.

— **Republikansko gibanje v Italiji.** Republikansko gibanje v Italiji, ki se čimdalje bolj širi, že ogroža pozicije kralja. Glavni nositelji republikanske ideje so italijanski vojni ujetniki, ki se vračajo iz Rusije. Vsa znamenja kažejo, da trenotek državnega preobrata v Italiji ni več daleč. Za nas Jugoslovane je to velepomembno, ker z italijanskim imperalizmom ne moremo priti do sporazuma.

— **Anglija in prehrana v centralnih državah.** Kakor poročajo listi, je angleški kontrolor za živila v listu »Sunday Times« rekel: Najprvo se moramo poučiti o resničnem notranjem položaju Nemčije, potem šele ji moremo pomagati. Moramo tudi natančno vedeti, kakšne so razmere v Nemški Avstriji. Upam da se bom prihodnji teden razgovarjal z Hooverjem in drugimi kontrolorji za preživljanje o položaju.

— **Nemčija krši nevtralnost Rumunije.** London, 18. novembra. (K. u.) V poslanski zbornici je izvajal Balfour na neko vprašanje: Po sklepu miru z Rumunijo so vse zvezne države smatrale Rumunijo vedno kot nevtralno državo in so tudi postopale tako ž njo. Nemške vojne čete v Rumuniji pa so smatrale to deželo še nedavno za opirališče vojnih dejanj. Angleška vlada odklanja z ozirom na to novo kršitev mednarodnega prava s strani sovražnika vsako odgovornost za morebitna vojaška dejanja, h katerim bi bila prisiljena vsled navzočnosti sovražnih čet na rumunskem ozemlju.

— **Lloyd George in Asquith.** Iz Londona poročajo: Po govoru, ki ga je imel v soboto Lloyd George, sploh ne more biti govora o spravi med liberalci. Lloyd George je rekel, da ako imata on in Asquith en in isti program, je edinole vprašanje, kdo naj ga izvede. Kljub

temu pa je gotovo, da pride do osebnega prepira med Lloyd Georgem in Asquitom.

— Črnogora za Jugoslavijo. Za današnji dan je sklicana črnogorska narodna skupščina, ki bo proglasila državno združitev s Srbijo in državo Slovencev, Hrvatov in Srbov. Kralj Nikola se ne vrne v Črnogoro.

— Enver-paša pobegnil iz Carigrada. Kakor poroča švicarsko časopisje, je bivši turški vrhovni poveljnik Enver-paša pobegnil iz Carigrada ter je došel v Ženevo. Tudi Taalat paša, bivši ministrski predsednik, in Džemal beg se nahajata na švicarskih tleh.

— **Bulgarija še kraljevina?** Vesti, da je odstopil bulgarski kralj Boris in da se je izklicala bulgarska republika, so neosnovane, kar je tukajšnji bulgarski poslanik potrdil.

Italijani nameravajo internirati Slovence.

Snoči ob 11. je prišlo v Ljubljano okoli 200 Postojčanov, ki so pripovedovali, da nameravajo Italijani internirati v Postojni vse moško prebivalstvo od 18. do 40. leta. Enaka poročila prihajajo tudi iz drugih primorskih krajev. Ako je ta vest resnična, potem pač treba protestirati proti brezobzirnemu in nepostavnemu postopanju italijanskih posadk po naših slovenskih pokrajinah, ki so se vendar izrekle za zaveznice entente.

Italijani internirajo naše vojake.

V Ljubljani, dne 19. nov. 1918.

Rakek, 19. novembra opoldne je italijansko štacijsko poveljstvo na Rakeku izdalo naslednje povelje:

Naj se obvesti vse nemudoma v slovenskem jeziku, da bivši vojaki avstro-ogrskemu armade, ki se bodo nahajali danes ob 15. uri (3. popoldne) na črti premirja, bodo vsi proglašeni vojnim ujetnikom, kot taki zajeti in odvedeni v zbirališče v Postojno, kjer jih prevzame tamkajšnje poveljstvo.

Nadaljne ukaze naznanim.

Za Logatec je izdano enako povelje z rokom jutrišnjega dne.

Poročila potnikov iz Gorice:

Promet na progi Gorica-Jesenice je popolnoma ustavljen do Bohinjske Bistrice. Potnike iz Gorice, oziroma v Gorico, na postaji Sv. Lucija, kakor tudi na drugih postajah preiščejo popolnoma, tudi vse žepe, ter jim odvzamejo pošto, ki jo nosijo s seboj.

Italijansko vojaštvo je v Gorici snelo napis pri Ljubljanski kreditni banki, nad pisarno dr. Treota itd. Slovenske zastave po mestu so že izginile.

Na postaji Volčjadraga je dal neki italijanski stotnik 18. t. m. odstraniti slovensko zastavo, vsled protesta postajenačelnika je ukazal mimo se vozeči italijanski general zastavo takoj zopet razobešiti.

Na poslopiju Narodnega doma v Trstu visi zopet slovenska zastava.

V Bujah v Istri so Italijani aretirali orožnike, v Pulju so zaprli nekega stotnika v Kriegshafenkommando (menda od 8. polka trd. art.).

Kakor Slovence, razorožujejo Italijani tudi Čehoslovake, in sicer kljub ugovoru, da so kot Čeho-Slovaki zavezniki entente. Tako so razorožili inženirja nadporočnika Hegerja na Rakeku 14. t. m. ter je pri tem italijanski major zaupil, da sedaj oni tam komandirajo, in da morajo vsi položiti orožje.

Ljubljanskemu delavstvu!

Naloge soc. dem. stranke so vsak dan večje. Delavstvo stavi svoje upanje za boljšo bodočnost le v soc. dem. stranko. To je naravno, ker le soc. dem. stranka kot razredna stranka je sposobna, braniti interese delovnega ljudstva. Od stranke se zahteva vse mogoče in nemogoče. Vodstvo stranke in vsi zaupniki imajo dobro voljo in žrtvujejo vse svoje moči v korist delovnega ljudstva. S tem, da je stranka stopila v provizorično »Narodno vlado« SHS, je sprejela veliko odgovornost napram delavstvu in napram javnosti. Svesti smo si, da bomo te težkoče premagali le, ako nam bo delavstvo stalo ob strani disciplinirano v svoji politični in strokovni organizaciji. Zaradi tega apeliramo na ljubljansko delavstvo, in somišljenike, da se v tem kritičnem času strnejo v naši strokovni in politični organizaciji in podpirajo naš strankin tisk. V politično lokalno organizacijo se lahko vpiše pri sodr. Hlebšu v Selenburgovi ulici 6, II. nadst., vsako nedeljo od 10. do 11. ure dopoldne. Vstopnina znaša 20 vin., mesečni prispevek 70 vinarjev.

Dr. Adlerjev pogreb.

Sodruka dr. Adlerja je spremilo v petek popoldne na zadnji poti na veličasten način ne le vse dunajsko delavstvo, marveč tudi vse dunajsko prebivalstvo. Že prejšnji dan so se valile ogromne množice občinstva v dunajski Delavski dom, kjer je ležal mrtev sodrug, da vidijo še enkrat mrtvo telo velikega ljudskega tribuna in ga počaste s svojim zadnjim obiskom. Počastile so

ga razen nemških tudi zastopniki ogrskega, češkoslovaškega in jugoslovanskega Narodnega sveta ter mnogobrojna zastopstva delavskih in strokovnih organizacij.

Ob krsti je govoril najprej predsednik Dinghofer. Slavil je Adlerja kot moža, ki je posvetil vse svoje življenje blaginji ljudstva. Njegov dalekovidni pogled je ustvarjal ideje, ki so obrodile sad, dozorel uprav v dneh, ko je po končanem delu izdihnil ta velik duh in delavec. Ob njegovi krsti žaluje vsa Nemška Avstrija, ki bo po želji njegove oporoke ujedinjena z materino zemljo; po njem žaluje tudi vsa Nemčija.

V imenu ogrskega ljudstva je govoril ogrski državni podtajnik sodr. Diner-Deres. Da smo svobodni, se ima tudi ogrsko ljudstvo zahvaliti po večini njegovemu delovanju, kajti Adler je bil oni, ki je zanetil v Avstriji iskro svobode in ki ima največ zaslug za socialističen pokret.

Nato je stopil h krsti sodr. Austerlitz: Adler je bil veliki delovodja pri obnovitvi sveta. Sel je med delavce, ko so bili ti še izrodki in izključeni iz družbe, ko so bili še zaničevani in preganjani, stopil je mednje, jih sokolil in jim koval orožje, nam pa je dal svojega duha, samega sebe, simbol socialno demokratičnih čednosti.

Se več govornikov se je poslavljalo od sodr. Adlerja in mu prinašalo zadnje pozdrave žalujočega ljudstva. Nepregledna množica se je nato zvrstila za krsto in spremila pokojnika na dunajsko centralno pokopališče. Na čelu izpreveda je stopalo delavsko zastopstvo, za katerim se je pomikal mrliški voz, temu pa je sledila cela vrsta društev in nepregledna množica dunajskega ljudstva. Na grobu mu je zapel žalni zbor in ko so zapuščali zadnji pogrebniški pokopališče, so že pokrivalo nočne sence mračno okolico.

Sodrug Viktor Adler je odšel v večnost. Umrl je prav takrat, ko bi ga delavsko ljudstvo še tako nujno potrebovalo. Njegov duh pa živi in bo vodil delavsko vojsko naprej po začrtani poti v svobodo in demokracijo.

Sklep socialnodemokrat. stranke v Splitu v Dalmaciji.

V nedeljo, dne 27. m. m. so imeli dalmatinski sodrug svojo skupščino v Splitu.

Na tem prvem sestanku je socialna demokracija v Splitu pristopila v celoti k resoluciji, ki jo je sprejela jugoslovanska konferenca v Zagrebu ter kot taka stoji na stališču samoodločevanja naroda in združenja troimenskega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev v eno svobodno in neodvisno demokratsko državo, ter nalaga strankinemu političnemu odboru, da stopi v deželno narodno organizacijo in narodno vijeće.

A obenem skupščina naglašja, da se niti najmanj ne nadeja, da bo vojna, oziroma imperialistični nacionalizem meščanskega razreda, pravilno in popolnoma rešil nacionalna vprašanja, ker meščanski nacionalizem znači samo pohlepnost po tujem, nezdrav je in le eksaltacija narodnega čuvstva; proti tej nacionalistični rešitvi nacionalnega vprašanja postavlja socialistično proletarsko metodo kot rešitev vprašanja potom delavske internacionale: Edino proletariat more biti nosilec narodne pravice. Z odpravo vseh mej, rešitvijo socializma bodo osvobojeni vsi narodi, kakor tudi vsi razredi, vse človeštvo.

Zaradtega se splitski socialisti pridružujejo zagrebški resoluciji zgolj le trenutno, ne iz oportunitizma, ter da v tem odločilnem času pomagajo, da se nacionalno vprašanje reši čim pravičneje za vsakogar, brez prikratb, da se ustvarijo zdravi predpogoji procvita, razvoja in sreče vsakega naroda, da ugodni vsaki pravični zahtevi kateregakoli naroda v celej združitvi v svoji etnografski celoti.

Splitski socialisti obžalujejo, da po vojni uničena delavska internacionala ni še obnovljena, pošiljajo pozdrave vsem narodom sveta, ljubeč jih z enako ljubeznijo, in ruskim boriteljem, ki so pokazali toliko velikodušnosti in samopožrtvovanja za proletarsko stvar, izražajo svojo solidarnost in hvaležnost za veliko etiško delo osvobojenja in nacionalne pravice.

Ne nadejajo se, da bo bodoča meščanska jugoslovanska država odpravila vse socialne in ekonomske krivice in neenakosti, čeprav to trdi manifest centralnega Narodnega Vjeća z dne 10. oktobra t. l., toda zahteva, da se vse one, ki so obogateli z izkoriščanjem svojega lastnega naroda in se še danes bahajo s patriotizmom, onemogoči v javnem življenju bodoče države, ter da se takoj po ustanovitvi države izdajo zakoni proti vojnim dobičkarjem, po katerih naj se zapleni na nočasten način pridobljeni imetek in se porabi za socialno skrb, ali druge socialnopolitične ali kulturne investicije.

Priporoča končno namesto raznih malih državic, ki bi utegnile, kljub zveze narodov, razoroženju in odpravi tajne diplomacije, rovat druga proti drugi ter tvoriti povod novim sporom in vojniam, zvezo zedinjenih držav Evrope na republikanski podlagi, ter naj tudi bodoča država Srbov, Hrvatov in Slovencev dela na to ter naj se skupini zedinjenih držav, kadar bo čas, tudi pridruži.

„Svoboda.“

Občni zbor delavskega izobraževalnega društva »Svoboda« se je vršil v nedeljo popoldne v hotelu »Ilirija« ob obilni udeležbi. V imenu društvenega vodstva je otvorila z lepim pozdravom zborovanje sodružica Mária Urbančeva, ki je tudi podala odborovo poročilo, iz kojega posnemamo:

»Svoboda« je začela zopet z delom začetkom leta 1918 — od avgusta 1914 do leta 1918 je delovala le podružnica v Šiški, ki se je tudi pečala zgolj z izposojanjem knjig; drugega ni mogla, ker je bilo delovanje »Svobode« sistirano od slavne c. kr. avstrijske vlade! 13. januarja 1918 je bilo zopet začeto z delom. Pristopilo je do 1. oktobra 1918 498 članov in članic. Društveno vodstvo je za enkrat glavno skrb posvetilo knjižničarstvu ter je vsled tega uredilo **osrednjo knjižnico** v Ljubljani v društvenih prostorih. Združile so se s knjižnico »Svobode« knjižnice sledečih organizacij: zveze kovinarjev, tobačnih delavcev, zidarjev, krojačev, južnih in državnih železničarjev ter lesnih delavcev. Dokupilo se je tudi še knjig za K 346:—, tako, da šteje društvena knjižnica 2136 knjig, in sicer 840 slovenskih, 71 hrvatskih in srbskih, 10 čeških ter 1225 nemških. Rednih obiskovalcev knjižnice je 111. Dostop imajo vsi člani politične organizacije, konzumnega društva, vseh strokovnih društev ter seve društveni člani. — Predavanj se je pridrelo dvoje ter več društvenih diskuzij o dnevnih vprašanjih; tudi par izletov je društvo aranžiralo z namenom, da vzbudi malo več družabnega življenja. — Podružnica se je doslej ustanovila ena, in sicer na Jesenicah, koji seve bodo sedaj sledile po celi Sloveniji.

Blagajniško poročilo je podala sodružica Kristina Rakovčeva. Iz blagajničnega stanja se razvidi ugoden finančni razvoj.

Pri volitvah v glavni odbor so bile izvoljene sodružice: Urbanc Marica, Kuželj Ana, Rakovec Kristina, Oblak Mici, Tuna Katarina in Štebi Alojzija ter sodrug Štefan Dražil, Mlinar Eduard, Žorga Marcel, Mravlje Ivan, Brozovič Jurij, Košir Maks, Hlebš Ivan, Starbek Ciril in Merjasec Ivan. Za načelnika je bil izvoljen sodrug Štefan Dražil, za namestnike Tuna Katarina in Hlebš Ivan. — V kontrolno komisijo se izvolijo Makuc Frančiška (Glince), Čelešnik Fani (Udmat), Čelešnik Rado, Jurčič Simon in Bolha Ivan. Za namestnike Cugwitz Mici, Vrhunc Valentin in Kranjc Mate. — Pri razpravi o delovanju društva je sodrug Anton Kristan v daljšem govoru razložil, kaj naj bo naloga društva »Svobode«. Organizirati mora: 1. Ženstvo in 2. mladino. Žene in dekleta naj imajo svoje podružnice, mladeniči od 14. do 17. leta pa svoje. Poleg teh naj se osnujejo pevski, tamburaški in telovadni odseki. Ustanovi in izdaja naj se s 1. januarjem 1919 enkrat v mesecu izhajajoči družinski list »S v o b o d a«, ki ga naj člani dobivajo zastonj. Ta leposlovni list naj služi poduku in zabavi. Bo naj vez, ki bo združevala vse člane »Svobode«. Knjižništvo naj se goji v kar najbolj meri. Urede naj se potovalne knjižnice, tako, da bodo vse podružnice mogle nuditi članicam in članom dobre knjige v razvedrilo in pouk. Predavanja naj se začno sistematično gojiti, zlasti na deželi. Odbor naj se obrne v ta namen do predavateljev-sodrugov in drugih kulturnih delavcev. Mladina pa naj goji telovadbo, petje, tamburanje, izlete v lepo naravo. Ako bo mogoče, naj se uredi **delavska šola**, v kateri se bode poučevalo o temeljnih pojmih socializma, narodnega gospodarstva, o literaturi itd. Pozneje bo mislila na uredbo kuharskih tečajev, učnih tečajev za šivanje perila itd. Vodstvo »Konzumnega društva za Ljubljano in okolico« je sklenilo, da predlaga običnemu zboru, ki se bo vršil v decembru t. l., da podari izobraževalnemu delu slovenskega delavstva v spomin svojega desetletnega obstoja **K 10.000**. To svoto dobi kot matica izobraževalnega dela društvo »Svoboda«. — Upati je, da se bo v bodoče razvilo v vsakem oziru razveseljivo izobraževalno delo po Sloveniji. — Društvo pa mora tudi še s a m o dobiti primerna sredstva. Zato predlaga govornik, da se od 1. jan. 1919 zviša članarina na e n o krono na mesec. — V debati so govorili nato ss. Čelešnik, Hlebš, Urbanc Mici, Dražil, Škorpik in drugi. Končno so se nasveti in predlogi s. Antona Kristana sprejeli soglasno.

Po daljšem razgovoru o najbližjem organizatoričnem delu je novoizvoljeni predsednik sodrug Dražil z vspodbudnim nagovorom za-

ključil res lepo zborovanje. — Slovenske proletarske žene in dekleta, fantje in mladeniči — pristopite v »Svobodo« ter napravite organizacijo, ki bo Vam v čast in ponos.

Delavstvo in jugoslovanska država.

Da se našemu ljudstvu pojasni pravice in dolžnosti, ki jih ima napram Jugoslovanski državi, kakor tudi da se razgovorimo o sedanjem političnem položaju, sklicuje jugoslovanska socialna demokratična stranka v nedeljo 24. t. m. naslednje

Ijudske shode

- Ljubljana:** v »Mestnem domu« ob 10. dopoldne, poročata sodr. A. Kristan;
- Maribor:** v »Narodnem domu« ob 3. popoldne, poročata sodr. J. Kopač in sodr. dr. Korun;
- Ceče:** pri »Zeienem travniku« ob 3. popoldne, poročata sodr. Petejan;
- Štore:** kraj se še določi, ob 10. dopoldne, poročata sodr. J. Petejan;
- Trzin:** gostilna »pri Pejarju« ob 3. popoldne, poročata sodr. A. Prepeluh;
- Križe pri Trzinu:** gostilna »pri Jaku« ob 10. popoldne, poročata sodr. Prepeluh;
- Lesce:** v restavraciji pri »Legatu« ob 3. popoldne, poročata ss. Kocmur in Olip;
- Vrhnika:** »Pri Crnem orlu« ob 3. popoldne poročata ss. Zore in Hlebš;
- Borovnica:** v gostilni pri »Kolodvoru« ob 10. dopoldne, poročata ss. Zore in Hlebš;
- Zagorje:** v dvorani g. Miheliča ob 3. popoldne, poročata ss. Sitter in dr. Lemeš.
- Veienje:** prostor in čas se še določi, poročata sodr. Čobal;
- Šoštanj:** prostor in čas se še določi, poročata sodr. Čobal;
- Borovlje:** prostor in čas se še določi, poročata sodr. Mihevc;
- Idrija:** pri »Crnem orlu« ob 10. dopoldne, poročata sodr. Stravs in dr. Lončar;
- Logatec:** v gostilni pri Kuncu ob 3. popoldne, poročata ss. Milan Jaklič in Zorga;
- Št. Janž:** v gostilni pri »Papežu« v Karmelu ob 2. popoldne, poročata sodružica Alojzija Stebi;
- Škofjaloka:** Pivovarna (pri »Prajercu«) ob 2. popoldne, poročata s Lehkamer in dr. Krivic;
- Pragersko:** v soboto 23. t. m. ob 7. zvečer, poročata sodr. Kopač.

Organizacije in sodrugi ostalih krajev, ki žele, da se tudi pri njih vrše shodi, naj to takoj naznanijo strokovnemu tajništvu v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Dopisi.

Iz Dobrepelj. Na vaš dopis »Ljubljanski aprovizaciji v preudarok«, moram v čast mestnemu prebivalstvu omeniti, da so glavni dobičkarji, ki odnašajo polno vreč čaja, kave, sladkorja, plah in vojaških odevi, ravno cenjeni kmetje. Od nas so hodile kmetice 4, 5 dni zaporedoma v Ljubljano in so prinesle nazaj polne nahrbtnike. Neka oseba prodaja sedaj koce po 50 K. Seveda revno mestno prebivalstvo naj pa vzame greh nase! Vlada še vedno podpira kmeta, ker prodaja jajca po 1 K 20 vin., maslo pa po 60 K kakor preje. Mi pa, ki kupujemo vsako stvar, pa trpimo pomanjkanje. Bogataš v mestu in kmet na deželi ne poznata vojne. Samo delavci, kajzarji, uradniki občutijo vojsko do kosti, pa jim nihče ne stoji ob strani.

M.
Trbovlje. Tudi v Trbovljah se je vršil v nedeljo ob 3. popoldne velikanski shod na dvorišču »Delavskega doma«. Kakor na hrastniškem shodu so tudi v Trbovljah poročali ss. Čobal iz Zagorja, Malovrh iz Hrastnika in Tokan iz Ljubljane. Predsedoval je shodu sodrug D. Kokalj. Shod v Hrastniku se je vršil v popolnem redu in v miru, ne pa tako shod v Trbovljah. Tukaj je vladala neka nervoznost in razburjenost. Zbrani rudarji in rudarske žene so zlasti med govorom sodruža Čobala dajali duška svoji nezadovoljnosti, kar navsezadnje ni nikogar presenečilo, vsaj ne tistih, katerim je znano, kaj so morali ti do mozga izžeti rudarji dolgo dobo vojne prenašati. Aprovizacija je bila pod vsako kritiko: preganjanje in šikaniranje rudarjev od strani rudniških mogotcev pod patronanco zakona soldateske v stari Avstriji je bilo tako veliko, da ne pretiravamo ako trdimo, da so rudarji živeli kakor sužnji. Prenašati so morali pravcato tiranstvo. Kaj čuda torej, da sedaj, ko je zapihala sveža sapa v naših krajih bruha dolgo tlačena jeza na dan. Vendar pa menimo, da se s treznim posvetovanjem na shodu in pametnimi sklepi doseže isti uspeh kakor pa z morebitnim nasilstvom in razburjenostjo, ki časih več škoduje kakor pa koristi, posebno še, ker se v takih primerih izgubi orijentacijo zaradi splošne zmešnjave. Sicer pa nam je znano, da so to razburjenost prav mnogo pospeševali tudi neki elementi, ki se prej za rudarje in njihove razmere nikoli

niso brigali, nasprotno, še polena so jim metali pod noge. Za danes hočemo to dejstvo samo konstatirati, izpregovorimo pa o stvari pozneje. Tudi v Trbovljah so se rudarji pridružili hrastniškemu sklepu glede na intervencijo zaradi aprovizacije pri poverjeništvu za prehrano pri narodni vladi v Ljubljani. Iz sredine zborovalcev je izvolil shod tri sodruge, in sicer Gačnika, Klenovška in Lesičarja v ta namen, da gredo v ponedeljek, dne 18. t. m. k rudniškemu ravnatelju Heinrichu ter mu naznanijo, da je njegovo stališče v Trbovljah za nadalje nemogoče in ga pozovejo, naj Trbovlje nemudoma zapusti. Ako pa bi g. Heinrich tega ne hotel storiti, tedaj imajo dotični trije sodrugi nalog, podati se v Ljubljano k rudniškemu uradu, ki naj gosp. Heinricha enostavno odstavi. Stališče gosp. Heinricha v Trbovljah ni le omajano, ampak popolnoma onemogočeno. Upati je, da gosp. Heinrich to sam izprevidi in Trbovlje zapusti brez nepotrebnega hrupa. Po poročilu sodruža Tokana se je shod z velikanskim navdušenjem izrekel za to, naj bodi naši mladi Jugoslaviji državna oblika socialna republika. Shod, ki je izpčetka kazal tako razburjeno lice, se je končal popolnoma mirno. Po shodu je kakor po navadi naša vrla godba zaigrala nekaj čvrstih koračnic.

Zidani Most. V nedeljo, dne 17. novembra 1918. se je vršil v gostilni gosp. Juvančiča ljudski shod, ki je bil številno obiskan. Otvoril ga je sodrug Pohar in oddal besedo sodrugu Pečniku, ki je v kratkih besedah raztolmačil pomen shoda. Za njim so govorili sodrug Mihevc, uradnik Roglič, ki je posebno povdarjal, kako silno je potrebna izobrazba delavstva, in konečno sodrug Kopač in Golouh, ki sta v jedrnatih besedah razodela pomen sedanjega velikega prevrata za našo bodočnost in načrtala pot, po kateri mora hoditi delavstvo v novi državi. Prečitala se je resolucija, ki je bila sprejeta 10. novembra 1918. v mestnem domu v Ljubljani, in bila enoglasno sprejeta. Nato se je vršila volitev v delavski svet. Izvoljeni so: Pečnik Jože, Kadunc Ignac II., Petkovšek Miha in Draksler Jože. Za cementno tovarno se delavski sveti šele izvolijo. Konečno se je vršila volitev za krajevno politično društvo, v katero so bili izvoljeni naslednji sodrugi: Pečnik Jože, predsednik; Pičin Alifred, namestnik; Plaznik Franc, blagajnik; Strubel Janez, namestnik; Breger I. iz Gračnice in Pfeifer iz Rimskih Toplic, preglednika. Štiri ure trajajoči shod smo zaključili ob 6. uri zvečer. Zborovalci so odhajali z vzkiiki: »Živela jugoslovanska socialna demokracija! Živela demokratična ljudovlada!« Po shodu je mnogo članov pristopilo politični organizaciji in se naročilo na delavski dnevnik »Napreje«.

Članom Konzumnega društva za Ljubljano in okolico na Jesenicah, Savi in Koroški Beli v vednosti: Članske zborovanja za to okrožje se vrše v nedeljo, 24. novembra, in sicer na Jesenicah ob 10. uri zjutraj v gostilni pri Klinarju, na Savi ob 3. uri popoldne pri Werglesu in na Koroški Beli ob 6. uri zvečer pri Zumru. Pridite točno in polnoštevilno.

Sestanek zaupnikov »Svobode« na Jesenicah bo v nedeljo, 24. novembra, ob pol 2. popoldne pri Werglesu na Savi.

S seje Narodne vlade SHS

v Ljubljani, dne 16. listopada 1918.

Državni urad za zunanje zadeve na Dunaju vabi Narodno vlado, naj se udeleži po svojih zastopnikih konferenc glede likvidacije dosedanjih centralnih uradov na Dunaju. Naroči se dr. Žveglju, naj sporazumno z odborom južnih Slovencev na Dunaju pooblasti po enega ali dva zaupnika v vsakem bivšem avstrijskem ministrstvu (razen skupnih ministrstev), ki naj varujejo interese Narodne vlade. Njih naloga je, da se udeležujejo sej in informirajo Narodno vlado. Upravna komisija pod vodstvom dr. viteza Žolgerja je predložila načrt za prahodno upravo v ozemlju Narodne vlade SHS v Ljubljani. V načrtu so zarisane smernice, v okviru katerih naj se izdelajo nadaljnje navedbe za posamezne oddelke. Načrt se sprejme z malimi izpremembami. — Vzdrževalnine se izplačajo tudi onim rodbinam, katerih vzdrževalci so se sicer vrnili domov, a so vsled bolezni za delo nezmožni. Za izplačilo teh podpor je treba doprinesti tozadevno zdravniško potrdilo in potrdilo občinskega urada. — Odobri se naredba poverjenišva za uk in bogočastje glede plače učiteljstva v prehodni dobi, učnega jezika na ljudskih, meščanskih in utrakvištičnih srednjih šolah in glede manjšinskih šol. Naredbo objavljamo na drugem mestu. — Nato je poročal osebno odvetnik dr. Ferdinand Müller iz Celovca o položaju Slovencev na Koroškem. Ukrene se vse potrebno, da se dokaže rojakom na Koroškem, da jim hoče nuditi Jugoslavija varnost, red in prehrano.

Dnevne vesti.

— **Naredba glede šolstva.** Narodna vlada prevzame vse javno šolstvo in učiteljstvo začasno v svojo upravo. Do definitivne rešitve materijalnega vprašanja se urede plače v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani enotno. Ugotavlja se načelo, da bodi izključni učni jezik na vseh ljudskih in meščanskih šolah slovenski. Druge-

rodnim narodnostim se zagotove ob zadostnem številu šoloobveznih otrok manjšinske šole z državnim jezikom kot obveznim predmetom. Zasebne drugojezične šole s pravico javnosti so dopustne ob izkazanem zadostnem številu šoloobveznih otrok dotične narodnosti. Na vseli doslej utrakvističnih srednjih šolah se uvede slovenščina kot učni in kot uradni jezik. Za učiteljska velja isto načelo kakor za druge srednje šole.

— **Naredba poverjenišva za socialno skrbstvo.** Imenovani so začasno: Albin Prepeluh, sodni oficial, za komisarja; dr. Milan Lemež, odvetniški kandidat, za konceptnega praktikanta; dr. Bogdan Žužek, odvetniški kandidat, za konceptnega praktikanta. Opravila so razdeljena tako: vodstvene stvari, mladinska skrb, organizacija zasebne dobroteljnosti in boj zoper beraštvo, ureditev ciganskega vprašanja; višji deželnosodni sodni svetnik Mičinski; skrb za vojne poškodovance in zaostale sorodovince, kolikor niso ta opravila že poverjena ravnatelju državne obrtne šole Ivanu Šubiču, komisar Prepeluh; obrtno delavno pravo in varstvo delavcev, posredovanje dela, skrb za ljudi brez dela in varstvo izseljencev; konceptni praktikant dr. Lemež; skrb za begunce, stanovanjsko, socialno zavarovanje; konceptni praktikant dr. Žužek. Začasni uradni prostori so v sodni palači na desno v drugem nadstropju. Uradne ure za stranke od 9. do 12. ure popoldne. — V Ljubljani, dne 14. novembra 1918. — Kristan s. r.

— **Ali naj se begunci vračajo?** Iz Trsta smo prejeli: Ljubljanski mestni magistrat je pozval primorske begunce, naj se vrnejo domov v zasedene kraje. Ta poziv sloni na popolnoma napačnih temeljih.

— **Društvo zasebnih uradnikov in uradnic v Ljubljani** opozarja one člane, ki se čevlje naročili in se še niso zglasili, da pridejo tekom prihodnjih treh dni v društveno pisarno med 1. in 3. uro popoldne, da prevzamejo čevlje. Kasneje se čevlji ne bodo delili in zapade vplačani znesek. Zunanji članom pa se s tem poročata, da se vsem, ki so svoj čas čevlje naročili, isti rezervirajo in se naprošajo, da če mogoče sporoče društvu, kdaj pridejo ponje.

— **Uradni list Narodne vlade SHS v Ljubljani.** Danes je izšla 10. številka.

— **Pozor na spolne bolezni!** Glede spolnih bolezni je novoizvoljeni štajerski deželni glavnik izdal oklic, iz katerega posnemamo naslednje bistvene točke: »V nerednem vojnem življenju zadnjih let so se mnogi naših vojakov spolno okužili. Marsikoga izmed njih ni bilo mogoče ozdraviti v vojaških bolnišnicah. Mnogi so še bolni ali pa se jim bolezen lahko vsak trenotek povrne. Vsled tega grozi našemu narodu velika nevarnost. Kajti spolne bolezni se ne prenašajo le na odrasle, posebno na žene, temveč tudi na nedolžne otročiče, da, celo plod v materinem telesu se lahko zastrupi in uniči. Dolgoletno hiranje, težke bolezni možganov in hrbtenice, vnetja trebušnih organov in druga obolenja, ki izpodkopujejo delazmožnost, uničujejo rodbinsko srečo in ogrožajo potomstvo, so posledica zavratnih spolnih bolezni, če jih pravočasno in temeljito ne zdravimo. Vojaki! Če vam je na srcu lastno zdravje in zdravje vaših rodbin, vaših žena in otrok, obrnite se, ako ste spolno okuženi, do zdravnika, da vas preišče, še preden zopet stopite v krog svojih dragih. Le zdravnik lahko razsodi, ali vas je še treba zdraviti, le on lahko razjasni, ali vam in po vas vašim rodbinam še preti kaka nevarnost. Žene! Delajte na to, da se vaši možje, vaši sinovi in bratje podajo k zdravniku, če so imeli nesrečo, da so se spolno okužili. Gre za vašo rodbinsko srečo, za zdravje vaših otrok, za zdravje naroda!« — Vsled napredkov medicinske vede se dajo danes vse vrste spolnih bolezni temeljitim in smotrnim zdravljenjem popolnoma ozdraviti. Dolžnost vsakogar, ki je imel nesrečo, oboleti za tako boleznijo, je torej, da se z zaupanjem obrne do zdravnika. To pričakujemo od naših vojakov tembol sedaj, ko gradimo lastno svobodno državo, katere najvažnejša podlaga je zdrav in krepek rod. Sicer se pa bodo, kakor čujemo, v Ljubljani v kratkem otvorili ambulatoriji za spolne bolezni.

— **Poverjenišvo za kmetijstvo razglašata,** da so državni in zakladni gozdi prešli v last Narodne vlade SHS pa se ne razdele med kmetovalce, kakor je splošno razširjena vest, ampak ostanejo v upravi Narodne vlade, ki potrebuje velikih dohodkov za vladne namene, sicer bi jih morala pokriti z davki, kateri bodo vsled vojne itak ogromni. Nadalje so v veljavi vsi zakoni, ki se tičejo varstva poljščine, čuvalnih organov za deželno kulturo, lovstva in tatinskega lova, ribolova, povračila škod, storjenih po tovu in divjačini, varstva poljedelstva proti škodi po gosenicah, hroščih in drugem škodljivem mrčesu, zatiranja predenice, varstva ptičev, itd.

— **Čudne reči.** V »Slovenskem Narodu« od sobote smo čitali, da se je »generalmajor« Majster iz Maribora pripeljal v Ljubljano s posebnim vlakom in se seveda tudi odpeljal s posebnim vlakom... Ta je lepa! Navadni ljudje se tlačijo kot slaniki v vagonih, jugoslovanski »generalmajor« Majster pa se vozi v — ekstra vlak!

— **Direktna zveza Ljubljana-Zagreb.** Počenši s četrtkom, 21. t. m., bosta vozila vsak dan dva direktna osebna vlaka, brez prestopka v Zidanem mostu, iz

Ljubljane v Zagreb in nazaj. Prvi vlak, odhod iz Ljubljane 5.10 zjutraj, Zidani most 6.34 zjutraj, prihod v Zagreb 9.23 dopoldne. Odhod iz Zagreba 7.30 zvečer, Zidani most 10.11 zvečer, prihod v Ljubljano 12.03 ponoči. Drugi vlak, odhod iz Ljubljane 5.55 popoldne, Zidani most 7.20 zvečer, prihod v Zagreb 9.59 zvečer. Odhod iz Zagreba 5.30 zjutraj, Zidani most 8.10 dopoldne, prihod v Ljubljano 10.02 dopoldne. Vlaki se ustavijo v vseh postajah med Ljubljano in Zagrebom ter ustrezajo ne le krajevnemu prometu, temveč tudi že davno izraženi želji in potrebi po direktni zvezi z Zagrebom.

— **Priznanje in zahvala vsem železničarjem!** »Opravičen je bil strah, da se razlije polmilijonska soška armada brez reda in discipline preko naših pokrajin. Opravičena je bila bojazen, da izpremenijo izstradane tujerodne čete našo lepo domovino v pogorišče, puščavo in morišče, iz katerega bodo izbrisani za več let sledovi slehernega urejenega kulturnega in gospodarskega življenja. Državnopravno razmerje k sosednim narodnim državam s skupnim železniškim omrežjem ni moglo biti v dnevih naglo se menjajočih dogodkov rešeno. Sosedne države so pričele zadrževati železniške garniture. Samo v Trstu je okupacijska oblast zadržala več sto vagonov in lokomotiv. Narodna vlada je imela zaupanje na nestrto silo in rodoljubje dobro organiziranega našega železničarstva, ki je krepko prišlo za delo in s skrajnim napetjem svoje duševne in fizične sposobnosti prepeljalo dnevno 25–60 tisoč vojaštva preko našega ozemlja. Železničar je ostal udano in požrtvovalno na straži in je zvesto branil svoj dom. Ves narod se veseli te zmage miru in reda in ne sme nikdar pozabiti izrednih zaslug našemu železničarstvu. Narodna vlada SHS v Ljubljani izreka vsem železničarjem za domoljubno požrtvovalnost priznanje in iskreno zahvalo. V Ljubljani, 18. novembra 1918.

— **Okoliš trgovski in obrtno zbornice v Ljubljani** se začasno razširi na vse ozemlje v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani. — Nadaljni ukrepi glede odkazanja zborničnih doklad, predpisanih v razširjenem okolišju, slede.

— **Kranjski vojni invalidi**, kateri bi potrebovali posredovanja za delo ali službo, se lahko obrnejo osebno ali pismeno (potom občine ali okr. glavarstva) na pisarno podpisane urada. — Kranjska deželna komisija za preskrbo vračajočih se vojakov v Ljubljani. — Turjaški trg 4.

— **Poraba vladnih avtomobilov za zabavo.** Veliko ogorčenje vlada med občinstvom, da se vozijo vladni avtomobili naloženi z ženskami in gospodi posebno ob nedeljah po vseh cestah na zabavne izlete. To opazovati je imel vsakdo prilično posebno zadnjo nedeljo. Opaziti je bilo celo, da je ženska tak avtomobil vozila. V teh resnih časih ne gre na noben način delati take eksperimente, sicer bo ljudstvo prišlo do spoznanja, da se preobrat ni izvršil na bolje, ampak v prid gotovim elementom, ki izrabljajo priliko nove situacije. Pomisliti je pač treba koliko draga materijala se s tem porablja, daj pa tudi bencin ni zastoj. Narodna vlada se pozivlja, da naroči pristojnemu oddelku, da se pri- vatne zabavne vožnje z državnimi avtomobili in kočijami nikakor več ne vrše. Mir in red hočemo, sicer se vrtihotapi anarhija v našo državo SHS. Caveant consules!

— **Občinski tajniki.** Za občine na jugovzhodnem Koroškem se rabijo trije inteligentni občinski tajniki. Prednost imajo oni, ki so izvežbani v takih poslih. Poudarba na krajevni odbor Narodnega sveta v Prevaljah. — Narodni svet v Ljubljani.

— **Hišni posestniki ali njih namestniki** se opozarjajo na razglas radi vložitve imenika hišnih stanovalcev (hišni imenik, oziroma stanovanjski imenik) za priredbo dohodnine za leto 1919. Izkaze je vložiti najkasneje do 30. novembra. — Natančna pojasnila so razvidna na razglasu samem, ki je nabit po mestu.

— **Nov slovenski list na Spodnjem Štajerskem.** Celjski NS je pričel izdajati svoje glasilo »Glasnik NS v Celju«. Izhaja od slučaja do slučaja po potrebi. — Zloglasni »Štajerc« v Ptujju je radi presveče sape po- ginil.

Zadnje vesti.

Angloški glas o sporu med Jugoslavlani in Italijani.

Rotterdam, 19. novembra. (K. u.) »Rotterdamsche Courant« poroča iz Londona: Sir Hugh Evans govori v pismu, ki ga je iz Pariza pisal listu »Manchester Guardian«, takole o nasprotjih med Italijani in Jugoslavlani: Jugoslovanska revolucija je bila že dolgo pripravljena in avstrijska mornarica je bila vsa pridobljena. Početkom oktobra so jugoslovanski zastopniki šli v Rim, da se s češkim voditeljem dr. Benešem posvetujejo o tem, kako bi v skladu s pomorskimi zahtevami entente v svojo oblast spravili avstrijsko brodovje. Ti poslanci, med katerimi je bil tudi član Jugoslovanskega komiteja v tujini, so bili aretovani in internirani, tako, da s svojimi prijatelji niso mogli ostati v zvezi. Šele potem, ko je bil dr.

Beneš odpotoval iz Rima, so izpustili trojico internirancev, dočim so ostali še vedno internirani. Osvojitve brodovja se je odložila za tri tedne, pa se je vendar izvršila, predno se je sklenilo premirje. Navzlic temu je Italija zahtevala, da naj se z jugoslovanskimi zavezniki ravna kakor z vojnimi ujetniki. Dogovorjeno je bilo, da naj se brodovje pod belo zastavo odpelje na Krf, ali to ni bilo mogoče, ker je nedostajalo moštva. Zato je en del odplul v Kotor, drugi pa v Šibenik. Dne 9. t. m. se je pred Puljem pojavilo italijansko brodovje. Vojne ladje so bile tedaj v posesti Jugoslovanov, takrat še niso bile zapustile Pulja. Italijani so zahtevali, naj se jim te ladje izročijo. Jugoslovanski poveljnik je poslal brezlično v Pariz oster protest. Italijanski admiral je s svoje strani ugovarjal temu protestu. Jugoslavlani so predvsem nezadovoljni s tem, da zvezne države odlašajo priznanje Jugoslovanske države. To odlašanje je posledica italijanskega protesta. Pogoji za premirje, pred vsem zasedenje obale po Italijanih, so za Jugoslavlane skrajno mučni. — **Kakor zatrjuje Evans, bodo določbe londonskega dogovora med Italijani in Jugoslavlani, katerega se je udeležil tudi Evans, za Jugoslavlane prav zelo zadovoljive.** Najprej pa je treba, da se prizna Jugoslovansko državo.

Politični načrti dr. Beneša.

Dunaj, 19. novembra. (K. u.) Češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš je pooblastil list »Matin«, da priobči skico političnega načrta, ki ga je na konferenci v Versaillesu sprožil. Ta načrt hoče polom Avstro-Ogrske koristno izrabiti, na Nemško Avstrijo pritisniti in entento napraviti za gospodarico osrednje Evrope: 1. Čehi so pripravljene, da preskrbe Dunaj z živili in da onemogočijo »boljševizem«; zahtevajo pa, da se jim pravočasno vrnejo poslana živila. 2. Čehi bi zasedli vse slovaško ozemlje, ker je boljševizem Madžarom zrastel čez glavo in se od tam lahko razširi dalje proti zapadu in bi lahko tako prešel v dežele zaveznikov. Tudi poljsko ozemlje je ogroženo. Edino Čehi morejo te razmere zabraniti, ako se gotove točke premirja izpolnijo. 3. Na ta način Čehi lahko avstrijske Nemce drže na kratko in lahko preprečijo, da ne postane aneksija čeških dežel izvršeno dejstvo, kar bi gotovo vojaškim in političnim interesom entente nasprotovalo. Naši državniki na Češkem so že v tem smislu delovali. 4. Neizmerne važnosti je, da se vzdržuje komunikacija med entento in Čehi brezpogojno preko Trista in Požuna s tem, da se zasedejo oni deli Ogrske, na katerih se dotikajo Nemci in Madžari. Posebno mi je na srcu, da se jezikovno mešana ozemlja na Severnem Češkem okupirajo.

Iz češke Narodne skupščine.

Praga, 19. novembra. (K. u.) V današnji seji Narodne skupščine je predložilo ministerstvo predsedstvo zakonsko osnovo o imenovanju državnih tajnikov. Zakonski načrt o plačilnih sredstvih je bil sprejet brez debate v vseh branjih neizpremenjen. Po tem zakonskem načrtu se pooblašča deželna banka češkega kraljestva v Pragi, da izda nemudoma nakaznice na svojo bančno blagajnico, ki se morejo odkupiti pri deželni banki ali pri zavodu, po njej določenem, za banknote Avstro-Ogrske banke. Te nakaznice se izdajo v privatnem prometu za kratko dobo ali najdalje za devetdesetdnevno posojilo in sicer iz eskompta ali lombarda. Za odkup nakaznic založi deželna banka rezervo v banknotah Avstro-Ogrske banke ali v drobižu kronske veljave. Češkoslovaška država vložila zategadelj vlogo 25.000.000 kron. Iz izdaje nakaznic prihajajoči dobiček bosta delili deželna banka in Češkoslovaška država v gotovem razmerju. Nakaznice so v ozemlju češkoslovaške države zakonito plačilno sredstvo, pravtako kakor banknote Avstro-Ogrske banke, in se sprejemajo pri javnih blagajnicah brez pridržka. — Nato je sledila volitev v razne odbore, kakor tudi volitev v deželni upravni odbor. Za predsednika tega odbora je bil izvoljen poslanec dr. Franta. — Prihodnja seja bo v četrtek ob dveh popoldne.

Francoske čete zasedejo Budimpešto.

Budimpešta, 19. novembra. Tri divizije Francozov zasedejo Budimpešto in nekaj drugih važnih točk do mirovnega sklepa, da vzdržujejo mir in red. Ogrsko vojno ministerstvo je zaukazalo, da mora biti v Novem sadu pripravljenih dnevno šest vojaških vlakov za prevoz francoskih čet. Med francoskimi četami se nahajata tudi dve kolonialni brigadi.

Lord Robert Cecil o položaju.

London, 19. novembra. (K. u.) Reuterjev urad poroča: Lord Robert Cecil odgovarja v gospodski zbornici Ponsonbyju, da je popolnoma nemogoče zagotoviti, ali bo Anglija začela vojaško akcijo v Rusiji in kakšno. Vlada gotovo ne mara zaplesti Anglijo konec velike vojne v razne vojaške operacije. Anglija se mora v prvi vrsti ozirati na želje ruskega prebivalstva. Boljševiki pa bi ne mogli na noben način zahtevati obzira Britanske vlade. Kar se tiče zahteve, naj se odpravi Turška vlada iz Carigrada, je treba pomisliti, da je Carigrad pretežno turško mesto. Na vsak način se bo razpravljalo o tej točki pri mirovni konferenci. Popolnoma gotovo pa je, da se ne sme pustiti drugim oblastim v Carigradu, da bi prevladale. Izjavil je, da morajo ostati Dardanele in Bosporus za svetovno trgovino v bodoče popolnoma proste.

Grozovitosti na Slovaškem.

Praga, 19. novembra. (K. u.) »Narodni Listy« poročajo: O madžarskih grozovitostih na Slovaškem smo ministra za zunanje zadeve dr. Beneša v Parizu nemudoma obvestili in ga prosili, da zaopčne takoj energične diplomatske korake, da prisili ententa Madžare k temu, da se bodo držali določb za premirje.

Premog za Dunaj.

Dunaj, 19. novembra. (K. u.) Kakor poročajo večerni listi, so Čehi pripravljene, da dovolijo dovoz premoga iz Ostravskega okrožja v Nemško Avstrijo. To največ zato, da se premog v velikanskih skladiščih ne užge. Najtežje je vprašanje železniških voz za transport. Tozadevno se vrši danes popoldan razgovor. Danes so se začela pogajanja, da naj da češka vlada poleg ustmenega prevoznega dovoljenja še določeno pismeno tozadevno izjavo.

Ameriški kontrolor živil odpotoval v Evropo.

New York, 19. novembra. (K. u.) Kontrolor za živila, Hoover, je odpotoval s članom plovstvene komisije Burleyem v soboto iz New Yorka v Evropo. Burley meni, da je vsled premirja prost 1 in pol milijon ton za prevajanje živil.

Velika eksplozija v Belgiji.

Amsterdam, 19. novembra. (K. u.) »Telegraaf« poroča iz Hamonta v Belgiji, da se je tam ob plenjenju vlakov z živili unel železniški voz vlaka, ki je vozil municijo. Nastale so eksplozije, ki so usmrtili 800 ljudi. Večina žrtev so nemški vojaki, ubitih je pa tudi mnogo nizozemskih vojakov. Druga vest pripoveduje, da je ubitih 1500 do 2000 oseb. V Budel na Severnem Brabantskem je prispelo približno 150 mrtvih in ranjenih. Nesreča se je pripetila ob 11. uri ponoči. Govori se, da so se v bližini municijskih vlakov otroci igrali z ognjem in povzročili eksplozije. V Hamont je došlo 6000 nizozemskih vojakov, da izvršujejo rešilna dela in nudijo pomoč. Opustošitve, ki so jih povzročile eksplozije so nepopisne.

Češki diplomatski zastopnik v Zagrebu.

Praga, 19. novembra. Kakor javljajo tujkajšnji listi, pride urednik »Českega Slova« Emil Šimek kot diplomatski zastopnik češkoslovaške vlade v Zagreb.

Pohod ententnih čet proti Ukrajini.

Varšava, 19. nov. (K. u.) Poljska brzojavna agentura poroča v listu »Przeglad Wicczorni«: Danes opoldne je iz Kijeva dospela semkaj vesa, da so se obrnile ententne čete, potem ko so zavzele Odeso in Sevastopol, proti Kjevju. Hetman Ukrajine se je podal. V sporazumu z entento je bil izklican za diktatorja general Denikin. Armada pod njegovim poveljstvom se premika v severozapadni smeri.

Francoski komisar za Turčijo.

Pariz, 19. novembra. (K. u.) Agence Havas poroča: Viceadmiral poveljnik drugega francoskega brodovja, ki stoji v Bosporu, je bil pri osmanski vladi imenovan za višjega komisarja francoske republike.

Premirje med Poljaki in Ukrajinci.

Krakov, 19. novembra. (K. u.) V nedeljo popoldne so sklenili v Lvovu osemindeseturno premirje, katero se lahko obojestransko tri ure pred končnim terminom odpove.

Splošna stavka na Portugalskem

Madrid, 19. novembra. (K. u.) Reuterjev urad poroča: Iz Lizbone poročajo, da se

je danes na Portugalskem začel splošen štrajk. Ves promet in telegrafične zveze so prekinjene.

Wilson odpotuje v Evropo.

New York, 19. novembra. (K. u.) »Associated Press« javlja iz Washingtona, da namerava Wilson takoj po otvoritvi kongresa 2. decembra odpotovati v Pariz.

Aprovizacija.

Prodaja moke. Od četrta, dne 21. t. m. do vsote sobote, dne 23. t. m. se bode oddajalo na vsako močno izkaznico po pol kilograma pšenične moke za pečivo stev. 0. Kilogram moke stane 2 K 66 vin.

Čebula za I. okraj. Stranke I. okraja prejmejo čebulo na zelena nakazila za krompir v četrtek, dne 21. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od 8. do 9. ure dopoldne štev. 1 do 200, od 9. do 10. štev. 201 do 400, od 10. do 11. štev. 401 do 600, popoldne od 2. do 3. štev. 601 do 800, od 3. do 4. štev. 801 do 1000, od 4. do 5. štev. 1001 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 2 kg čebule, kilogram stane 1 K 50 vin.

Čebula za II. okraj. Stranke II. okraja prejmejo čebulo na zelena nakazila za krompir v petek, dne 22. t. m. in v soboto, dne 23. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: v petek, dne 22. t. m. od 8. do 9. dopoldne štev. 1 do 200, od 9. do 10. štev. 201 do 400, od 10. do 11. štev. 401 do 600, popoldne od 2. do 3. štev. 601 do 800, od 3. do 4. štev. 801 do 1000, od 4. do 5. štev. 1001 do 1200. V soboto, dne 23. t. m. dopoldne od 8. do 9. štev. 1201 do 1400, od 9. do 10. štev. 1401 do 1600, od 10. do 11. štev. 1601 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 2 kg čebule, kilogram stane 1 K 50 vin.

Premog na bele izkaznice za peč. Začasno se dobi v I., VI. in X. okraju na vsak prvi odrezek bele izkaznice po 50 kg premoga, ki stane 5 kron. Drugi okrajji pridejo na vrsto pozneje. Premog se dobi v naslednjih trgovinah: I. okraj: a) pri g. Strupiju, Radeckega cesta št. 14, na št. 1 in 2 dne 21., na št. 3 in 4 dne 22., na št. 5 dne 23. novembra; b) pri g. Požlepu, Komenskega ulica št. 21, na št. 6 in 7 dne 21., na št. 8 in 9 dne 22., na št. 10 in 11 dne 23., na št. 12 in 13 dne 25. novembra.

VI. okraj: a) pri Lampertju, Kolodvorska ulica, na št. 1 in 2 dne 21., na št. 3 in 4 dne 22. novembra; b) pri Uherju, Slomškova ulica, na št. 5 in 6 dne 21., na št. 7 in 8 dne 22., na št. 9 in 10 dne 23. novembra; c) pri g. Trdini, Slomškova ulica, na št. 11 in 12 dne 21., na št. 13 in 14 dne 22., na št. 15 in 16 dne 23. novembra. X. okraj: pri Ungerju, Kranjska stavbna družba, na št. 1 in 2 dne 30. nov. dop., na št. 3 in 4 dne 30. nov. pop., na št. 5 in 6 dne 1. dec. dop., na št. 7 in 8 dne 1. dec. pop., na št. 9 in 10 dne 2. dec. dop., na št. 11 in 12 dne 2. dec. pop.

Premog na vijolne izkaznice za II. okraj št. 15 se dobi pri Komarju, Krakovska ulica.

Premog zasebnemu uradništvu. Včeraj se je začel razvažati premog za ljubljanske člane »Društva zasebnih uradnikov in uradnic«. Premog se deli po okrajih krušnih komisij. Radi pomanjkanja premoga ni mogoče dati vsakemu polno naročeno količino in tudi ne dostaviti vsem članom premoga hkrati, ker se ga nam odkaže vsak dan le prav majhna množina v razvažanje. Zato prosimo člane potrpljenja. Prosimo pa tudi, da bi člani takoj naslednji dan po prejemu plačali premog v društveni pisarni v uradnem času od 1. do 3. ure, obenem pa tudi oddali premogovne karte, ki so jih prejeli od mestne aprovizacije. S tem prihranijo pisarniškemu osebju precej dela, pa tudi skrbi, katere si je odbor s to akcijo nakopal. Premog stane z dovozom približno 10 kron 100 kg in ga mora društvo sproti plačati. Kdor si hoče spraviti premog sam s kolodvora, naj si pri-skrbi voznika in delavca ter to društvu lavi. — Odbor.

Izdajatelj in odgovorni urednik
Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Išče se RAZNAŠALCE

za raznašati in kolportirati »NAPREJ« v mestu, Udmatu in v Zeleni jami. — Nastop takoj. Zasluzek dober. Zglasiti se je v upravi NAPREJA.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico
naznanja, da bodo

članska zborovanja

za okrožje

Jesenice — Sava — Koroška Bela
v nedeljo dne 24. novembra

in sicer

na Jesenicah ob 10. uri zjutraj v gostilni pri Klinarju (p. d. Rozmanu);
na Savi ob 3. uri popoldne pri Werglesu;
na Koroški Beli ob 6. uri zvečer pri Žumru.

Načelstvo.

Nadzorstvo.

GORICA - F. Batjel - LJUBLJANA -
Stolna ulica 2-4 Stari trg št. 28.

Trgovina in mehanična delavnica.

Moška in ženska dvokolesa

še s staro prevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke. Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

JADRANSKA BANKA

PODRUŽNICA LJUBLJANA.

Akcijski kapital K 20,000.000.
Rezerve K 3,500.000.

CENTRALA: TRST.

Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič,
Opatija, Spljet, Sibenik, Zader.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4%.
Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni davek plača banka iz svojega.

KUPUJE IN PRODAJA: Devize, valute, vredn. papirje, itd. in srečke c. kr. razr. loterije.

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

BREVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA. Telefon št. 257.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih
Rezervni zaklad nad K 1,000.000.

4 1/4 %

brez odbitka rentnega davka.

— Ustanovljena l. 1881. —

— Delniška glavica —
K 10,000.000.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Poslovnica c. kr. avstr. razredne loterije.
Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Rezervni fond i okroglo
K 2,000.000.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, financira ararične dobave in dovoljuje aprovizacijske kredite